

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.028.04.2019

Pani
Anna Bestyńska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej im. Kawalerów Orderu
Uśmiechu w Kobylnicy
ul. Poznańska 50
62-006 Kobylnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Kobylnicy (dalej: Szkoła albo SP)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Bestyńska, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2013 r. (dalej: Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Maciej Andrzejewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/166/2019 z 8 listopada 2019 r. oraz nr LPO/20/2020 z 27 stycznia 2020 r.

(akta kontroli str. 1-5,1179)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Podjęte w Szkole działania w zakresie indywidualizacji kształcenia w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 były co do zasady zgodne z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁴ i wydanych na jej podstawie rozporządzeń wykonawczych, które weszły w życie 1 września 2017 r.

Dyrektor współpracując z Radą Pedagogiczną Szkoły (dalej: Rada Pedagogiczna) prawidłowo ustaliła wewnętrzne dokumenty dotyczące indywidualizacji nauczania. W SP rozpoznawano możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe uczniów oraz dążono do zidentyfikowania ich zdolności i trudności w uczeniu się, także we współpracy z rodzicami i placówkami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny. Zdiagnozowane potrzeby uczniów były podstawą do prawidłowego i terminowego sporządzania Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych (dalej: IPET) oraz zaplanowania adekwatnych form wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym. Wspomagano rozwój uczniów z wybitnymi uzdolnieniami oraz wspierano rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne dzieci. Nauczyciele dostosowywali wymagania edukacyjne wynikające z realizacji programów nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów, u których stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające

¹ Dalej także: kontrolowany okres, badany okres.

² Dz. U. z 2019 poz. 489, ze zm., dalej: ustawa o NIK

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm., dalej: Prawo oświatowe.

sprostaniu tym wymaganiom. Prawidłowo zorganizowano zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia dla ucznia, który z uwagi na trudności w funkcjonowaniu nie mógł uczestniczyć w zajęciach z całym zespołem. W Szkole nie wyodrębniono organizacyjnie grup uczniów korzystających z zajęć rozwijających umiejętności uczenia się oraz kompetencje emocjonalno-społeczne ale działania w tym zakresie realizowano w toku innych zajęć.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły łącznego czasu zajęć rewalidacyjnych realizowanych dla poszczególnych uczniów w okresie tygodniowym oraz przypadków niesporządzania w sposób odrębnie udokumentowany wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania uczniów (dalej: WOFU).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019 Szkoła prowadziła nauczanie odpowiednio w 21 oraz 24 ogólnodostępnych oddziałach, w tym w każdym roku szkolnym w dwóch oddziałach przedszkolnych. Łącznie w oddziałach klas od I do VIII, w roku 2017/2018 uczyło się 366 a w 2018/2019 438 uczniów, natomiast w oddziałach przedszkolnych odpowiednio: 40 i 47 dzieci. W roku szkolnym 2017/2018 średnia liczba dzieci w oddziałach klas od I do VIII wynosiła 19,3 a w 2018/2019 – 19,9.

(akta kontroli str. 133-134, 269-286, 485-512)

Obowiązujący w badanym okresie Statut Szkoły⁶, określał m.in. jej misję, cele i zadania; kompetencje organów SP; organizację nauczania i dokumentowanie jego przebiegu; organizację, formy i sposoby świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej (dalej: ppp); organizację nauczania, wychowania i opieki uczniom niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem społecznym; organizację zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, zasady nauczania indywidualnego, indywidualnego toku nauki i indywidualnego programu nauki. W Statucie ujęto przepisy przejściowe, zgodnie z którymi dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego wydane przed 1 września 2017 r., w którym wskazano możliwość prowadzenia zajęć indywidualnego nauczania w odrębnym pomieszczeniu w Szkole, Dyrektor zapewniał jego realizację, pod warunkiem że Szkoła dysponowała takimi pomieszczeniami. Postanowienia Statutu przewidywały świadczenie ppp uczniom, w szczególności gdy jej potrzeba zorganizowania wynikała z niepełnosprawności ucznia; niedostosowania społecznego; zagrożenia niedostosowaniem społecznym; z zaburzeń zachowania i emocji; szczególnych uzdolnień; specyficznych trudności w uczeniu się; z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych; choroby przewlekłej; sytuacji kryzysowych lub traumatycznych; niepowodzeń szkolnych; zaniedbań środowiskowych; trudności adaptacyjnych. Postanowienia Statutu przewidywały, że ppp udzielają nauczyciele w bieżącej pracy z uczniem na zajęciach; specjaliści wykonujący w Szkole zadania z zakresu tej pomocy, w szczególności: pedagog, logopeda oraz pracownicy SP poprzez zintegrowane oddziaływanie na ucznia. Statut określał: formy ppp w Szkole, ze wskazaniem, że pomoc ta jest realizowana

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Wprowadzony z dniem 1 grudnia 2017 r., uchwałą Rady Pedagogicznej nr 13/4/2017/2018 z 28 listopada 2017 r. i zmieniony jej uchwałą nr 19/13/2018/2019 z dnia 14 maja 2019 r.

przez każdego nauczyciela i polega w szczególności na: dostosowywaniu wymagań edukacyjnych do możliwości psychofizycznych ucznia i jego potrzeb; rozpoznawaniu sposobu uczenia się ucznia i stosowaniu skutecznej metodyki nauczania; indywidualizacji pracy na zajęciach obowiązkowych i dodatkowych; dostosowywaniu warunków nauki do potrzeb psychofizycznych ucznia. Ponadto zdefiniowane zostały zorganizowane formy pomocy (w tym zajęcia rozwijające uzdolnienia, a także zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne) wraz z określeniem ich adresatów, zadań danej formy pomocy, podstawy jej udzielenia, prowadzącego (nauczyciel lub specjalista o odpowiednich kwalifikacjach), czasu trwania jednostki zajęć, liczby uczestników. W Statucie wskazano, że szkoła współpracuje z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Swarzędzu (dalej: Poradnia). Warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określono w rozdziale „Wewnątrzszkolny system oceniania”, w którym wskazano, m.in. na obowiązek dostosowania przez nauczyciela wymagań edukacyjnych do postanowień opinii lub orzeczenia publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Statut nie zawierał postanowień ograniczających dostępność placówki dla uczniów z niepełnosprawnościami oraz dla uczniów przewlekle chorych.

(akta kontroli str. 8-132)

W porozumieniu z Poradnią⁷ podkreślono, że ważnym jej zadaniem jest utrzymanie kontaktu ze Szkołą, aby kierować pracą nauczycieli prowadzących obserwacje dzieci z zaburzeniami. Ponadto postanowiono, że pracownicy Poradni konsultują z pedagogami SP tematykę i ofertę szkoleń dla uczniów, rodziców i nauczycieli.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że na początku każdego roku szkolnego pracownik Poradni oraz pedagog szkolny konsultowali tematykę szkoleń dla nauczycieli oraz warsztatów dla rodziców. Pracownicy Poradni zapraszali pedagogów do współpracy w ramach spotkań sieci pedagogów swarzędzkich szkół, które odbywały się raz w miesiącu. Logopedzi uczestniczyli w organizowanych przez Poradnię spotkaniach sieci logopedów⁸. W okresie objętym kontrolą przedmiotem szkoleń zorganizowanych przez Poradnię dla nauczycieli były m.in.: praca z dzieckiem z zaburzeniami zachowania, dziecko z ADHD w szkole, praca z dziećmi z autyzmem. Rodzice uczniów Szkoły uczestniczyli w organizowanych przez Poradnię warsztatach dla rodziców „Szkoła dla rodziców”.

(akta kontroli str. 135-136, 666)

Opracowane i obowiązujące w latach szkolnych: 2017/2018 oraz 2018/2019⁹ programy wychowawczo-profilaktyczne nie wskazywały w sposób bezpośredni działań odnoszących się do integracji uczniów niepełnosprawnych z ich pełnosprawnymi rówieśnikami oraz kształtowania w społeczności szkolnej właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że integracja uczniów niepełnosprawnych z ich pełnosprawnymi rówieśnikami nie wymaga podejmowania dodatkowych działań i interwencji ze strony nauczycieli i wychowawców. Do tej pory nie zdarzyła się sytuacja, aby dziecko z niepełnosprawnością było nieakceptowane lub wymagało podjęcia szczególnych działań. Dyrektor dodała, że uczenie dzieci empatii i troski o drugiego człowieka odbywało się w ramach bieżącej pracy z dziećmi.

(akta kontroli str. 153-174, 226-251)

⁷ Zawartym w dniu 1 września 2017 r.

⁸ Potwierdzeniem udziału w spotkaniach są wpisy w dziennikach pedagogów szkolnych.

⁹ Zaopiniowane pozytywnie przez Radę Pedagogiczną odpowiednio: uchwałą nr 8/2/2017/2018 z 13 września 2017 r. i uchwałą nr 8/2/2018/2019 z 11 września 2018 r. oraz przyjęte do realizacji uchwałami Rady Rodziców odpowiednio: nr 2/2017/2018 z 12 września 2017 r. oraz nr 2/2018-2019 z 11 września 2018 r.

1.2. W Szkole zostały opracowane i wprowadzone¹⁰ procedury: organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizacji kształcenia specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, organizacji nauczania domowego, organizowania indywidualnego programu (toku) nauki, organizowania nauczania indywidualnego. Procedury te były przejrzyste i wskazywały m.in. terminy wykonania poszczególnych elementów procesu oraz dokumenty jakie w związku z tym są tworzone, podmioty odpowiedzialne za ich przygotowanie oraz ich adresatów. Wychowawcy poszczególnych klas przedstawiali ww. procedury rodzicom podczas przeprowadzonych spotkań¹¹.

(akta kontroli str. 370-396, 669)

1.3. W badanym okresie orzeczenia:

- o potrzebie kształcenia specjalnego posiadało 11 uczniów¹² Szkoły, w tym siedmioro na rok szkolny 2017/2018 oraz 11 na rok szkolny 2018/2019, przy czym żaden z nich nie był jednocześnie objęty nauczaniem indywidualnym,

- o potrzebie indywidualnego nauczania posiadało czworo uczniów, z tego dwoje na rok szkolny 2017/2018 (wobec jednego z nich na rok szkolny 2018/2019 sporządzona została opinia o potrzebie objęcia tego ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia) oraz dwoje na rok szkolny 2018/2019.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację pięciorga uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego¹³ oraz dwojga objętych nauczaniem indywidualnym.

(akta kontroli str. 287-312, 314-320)

Specjalnie zorganizowany proces kształcenia, w ramach indywidualnego programu nauki, realizowało w badanych latach szkolnych, odpowiednio czworo oraz sześcioro uczniów Szkoły. Szczegółowej analizie poddano dokumentację czworga uczniów. Ustalenia dotyczące procesu wdrożenia ww. formy kształcenia uczniów, opisano w pkt. 1.6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Ponadto jeden uczeń od stycznia 2019 r. realizował indywidualny tok nauki.

(akta kontroli str. 313-320)

1.4. IPET, w odniesieniu do próby pięciorga uczniów objętych kształceniem specjalnym, opracowano po dokonaniu wielospecjalistycznych ocen poziomu ich funkcjonowania¹⁴. Diagnoz w tym zakresie dokonywały każdorazowo zespoły nauczycieli i specjalistów prowadzących z tymi uczniami zajęcia, na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.

Sporządzane oceny funkcjonowania uczniów uwzględniały zagadnienia wskazane w § 6 ust. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym¹⁵, w zakresie m.in. określania potrzeb, zakresu i charakteru wsparcia oraz funkcjonowania tych uczniów. Przedmiotowych ocen dokonywano ponadto z uwzględnieniem terminów określonych w § 6 ust. 5 pkt 1 i 2 ww. rozporządzenia. Ustalenia dotyczące wielospecjalistycznych ocen czworga

¹⁰ Zarządzeniem Dyrektora nr 2/2017/2018 z 1 września 2017 r.

¹¹ Zgodnie z zarządzeniem Dyrektora nr 2/2017/2018 z 1 września 2017 r.

¹² Żaden z nich nie był jednocześnie objęty nauczaniem indywidualnym.

¹³ W tym wydanych ze względu na: niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim (dwoje uczniów), niepełnosprawność ruchową, słabosłyszenie, autyzm.

¹⁴ Przy czym formę odrębnego dokumentu otrzymywały te oceny od roku szkolnego 2018/2019, natomiast w roku szkolnym 2017/2018 dokonanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka dokumentowano sporządzeniem protokołu ze spotkania zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

¹⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1578, ze zm., dalej: rozporządzenie o kształceniu specjalnym.

uczniów, których dokumentacja została poddana szczegółowej analizie, zostały przedstawione w dalszej części niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 518-527, 644, 670-684)

W procesie diagnozowania uczniów oraz omawiania przyczyn niepowodzeń, Szkoła współpracowała z przedstawicielami Poradni. Dyrektor wyjaśniła, że na bieżąco podejmowano próby rozwiązywania pojawiających się trudności i problemów, poprzez kontakt osobisty i telefoniczny z pracownikami Poradni. Współpraca ta odbywała się także podczas badania dziecka w Poradni. W ramach ww. współpracy SP przekazywała ponadto do Poradni stosowne opinie oraz informacje o uczniach. Pracownicy Szkoły uczestniczyli także w omawianiu sposobu realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

Szkoła, tworząc WOFU i IPET współpracowała także z rodzicami uczniów, którym udzielano stosownego wsparcia.

Zespoły ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej¹⁶, tworząc ww. dokumenty, pozyskiwały informacje o uczniach kształconych specjalnie z orzeczeń, opinii, w tym wychowawców, konsultacji z rodzicami, a także obserwacji i analiz zachowań i prac uczniów.

Spotkania tych zespołów z rodzicami odbywały się co najmniej dwa razy w roku¹⁷. Na tę okoliczność sporządzane były stosowne protokoły, podpisane przez osoby uczestniczące w pracach zespołów. W spotkaniach tych uczestniczyli: wychowawca reprezentujący pozostałych nauczycieli, specjaliści oraz rodzice¹⁸. Podczas zebrań zespołów, jak wyjaśniła Dyrektor, omawiano WOFU¹⁹ z rodzicami, uwzględniając jednocześnie ich oczekiwania.

(akta kontroli str. 518-527, 644, 666, 670-684)

1.5. Zindywidualizowaną ścieżką kształcenia w badanym okresie objętych było sześcioro uczniów, z tego troje²⁰ w roku szkolnym 2017/2018 oraz pięcioro w roku szkolnym 2018/2019. Analizie poddano jednego z uczniów, który wcześniej²¹ był objęty nauczaniem indywidualnym²².

Dokumentacja udzielania uczniowi ppp w roku szkolnym 2017/2018 zawierała informacje dotyczące mocnych i słabych stron ucznia, tj.: cech sprzyjających rozwojowi oraz występujących trudności, jak również wskazywała zakres dostosowań wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Wychowawca w arkuszach klasyfikacji za semestr I oraz II roku szkolnego 2017/2018, wskazał problemy i trudności ucznia²³, którego postępy były zbyt małe w stosunku do wkładanego wysiłku. Wskazał jednocześnie, że uczeń chciałby uczestniczyć w zajęciach z klasą.

We współpracy z Poradnią, Szkoła dokonała analizy²⁴ funkcjonowania ww. ucznia, uwzględniającej efekty udzielanej dotychczas pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym m.in. określono rodzaj trudności w nauce, dokonano analizy

¹⁶ W skład których wchodził specjaliści, wychowawca oraz nauczyciele uczący ucznia.

¹⁷ Na zakończenie I i II semestru.

¹⁸ Skład zespołu ustalany był przez koordynatora ppp w porozumieniu z wychowawcą klasy.

¹⁹ Wykonaną wcześniej i omówioną z nauczycielami uczącymi danego ucznia.

²⁰ W przypadku jednego z nich w roku szkolnym 2018/2019 rodzice zdecydowali o rezygnacji nauki w Szkole i trafili on do ośrodka socjoterapeutycznego.

²¹ W roku szkolnym 2017/2018.

²² W roku szkolnym 2016/2017 nauczaniem indywidualnym objętych było sześcioro uczniów, z tego pięcioro, w efekcie zakończenia leczenia i wyzdrowienia powróciło do Szkoły w roku szkolnym 2017/2018.

²³ W tym trudności w relacjach z rówieśnikami zaobserwowane podczas sporadycznych kontaktów z zespołem klasowym.

²⁴ Opinia w sprawie efektów udzielonej dotychczas ppp oraz analiza funkcjonowania dziecka w szkole udokumentowana została notatką ze spotkania w sprawie wydania opinii o zindywidualizowanej ścieżce kształcenia. W spotkaniu tym, które odbyło się w lipcu 2018 r. uczestniczyli: pedagodzy szkolni, rodzic ucznia, Dyrektor Szkoły oraz pracownicy Poradni,

funkcjonowania dziecka w Szkole, wskazano na konieczność udzielenia pomocy w nabywaniu umiejętności społecznych oraz potrzebę kontaktów z grupą rówieśniczą. Zaplanowano podjęcie działań celem objęcia ucznia indywidualną ścieżką nauczania na rok szkolny 2018/2019 r. Zdefiniowane zostały oczekiwane rezultaty, tj.: poprawa kondycji psychicznej, wyjście z domu – koncentracja na kontaktach rówieśniczych, a nie na chorobie. Analizie poddawano także problemy zdrowotne ucznia, będące przyczyną ograniczenia uczestnictwa w zajęciach w systemie klasowo-lekcyjnym.

(akta kontroli str. 312, 314-320, 515-517, 1203-1210)

1.6. Realizując działania diagnostyczne uczniów korzystających z indywidualnego nauczania z powodów zdrowotnych oraz realizujących indywidualny program nauki, w aspekcie rozpoznawania możliwości psychofizycznych i potrzeb rozwojowych oraz sytuacji społecznych, korzystano m.in. ze wskazań zawartych w dostarczanych orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych, odbywano spotkania pedagoga i psychologa szkolnego z rodzicami, w czasie których omawiano ww. zagadnienia, pozyskując informacje o uczniu, jego zainteresowaniach, jak również wydawano stosowne opinie. Narzędziem diagnostycznym była również rozmowa z uczniem i obserwacja jego funkcjonowania.

Zorganizowanie w okresie objętym kontrolą indywidualnych programów nauczania z matematyki dla trzech uczniów (z tego dwóch²⁵ w roku szkolnym 2017/2018 i trzech²⁶ w 2018/2019) oraz matematyki i języka angielskiego (dla jednego ucznia²⁷ w obydwu latach szkolnych objętych kontrolą) poprzedzone zostało złożeniem przez rodziców wniosków o taką formę kształcenia. W opiniach o predyspozycjach, możliwościach i oczekiwaniach ucznia oraz dotychczasowych jego osiągnięciach wychowawcy lub nauczyciele nauczający przedmiotu którego program miał dotyczyć wskazywali m.in. na wybitne wyniki w nauce ucznia, wzorowe zachowanie, utrzymywanie wysokiego poziomu wiedzy przekraczającego wymogi programowe klasy do której uczeń uczęszczał, zdobywane wyróżnienia i nagrody. Opinie przygotowane przez nauczycieli przedmiotów, jak wyjaśniła Dyrektor, przygotowane były po wcześniejszej konsultacji z wychowawcą.

We wszystkich analizowanych przypadkach Dyrektor wystąpiła z wnioskiem²⁸ do Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz²⁹ o przydzielenie dwóch godzin tygodniowo każdego przedmiotu, którego program miał dotyczyć, na okres, w którym program miał być realizowany³⁰. Burmistrz pisemnie przyznał jedną godzinę zajęć tygodniowo z każdego przedmiotu w okresach wskazanych przez Dyrektora. We wszystkich przypadkach Dyrektor pisemnie poinformował rodziców o przyznanym godzinach na realizowanie indywidualnego programu wskazując jednocześnie nauczyciela prowadzącego zajęcia.

(akta kontroli str. 1188-1194, 1199-1200)

1.7. Uczniowi z autyzmem zapewniono: pomoc nauczyciela współorganizującego szkolenie, zajęcia rewalidacyjne z oligofrenopedagogiem³¹, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia logopedyczne w wymiarze odpowiednio: 20, dwie, jedna i jedna godzina tygodniowo. Ponadto uczniowi temu zapewnione zostały zajęcia integracji sensorycznej w Szkole Podstawowej nr 4 w Swarzędzu (dalej: SP nr 4), w wymiarze dwóch godzin w tygodniu.

²⁵ Uczęszczających do klasy trzeciej i piątej.

²⁶ Uczęszczających do klas: czwartej, piątej i szóstej.

²⁷ Uczęszczającego w roku szkolnym 2017/2018 do klasy szóstej a w 2018/2019 do klasy siódmej.

²⁸ Załączając wniosek rodzica, opinię Poradni oraz opinię wychowawcy lub nauczyciela.

²⁹ Dalej: Burmistrz.

³⁰ Rok szkolny lub etap edukacyjny.

³¹ Pedagog specjalny, zajmujący się dziećmi o obniżonej sprawności intelektualnej.

Uczniowi z niepełnosprawnością ruchową zapewniono pomoc nauczyciela współorganizującego szkolenie w wymiarze tygodniowym: 18 godzin w roku szkolnym 2017/2018, 20 w 2018/2019 oraz zajęcia rewalidacyjne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia logopedyczne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego w wymiarze, odpowiednio: dwie, jedna, jedna i dwie godziny tygodniowo. Ponadto uczniowi temu zapewnione zostały zajęcia integracji sensorycznej w SP nr 4 w wymiarze dwóch godzin w tygodniu.

Uczniowi słabosłyszącemu zapewniono zajęcia rewalidacyjne z surdologopeda, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne (w roku szkolnym 2018/2019), zajęcia logopedyczne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego oraz z matematyki w wymiarze, odpowiednio: dwie godziny, jedną godzinę, jedną godzinę, jedną godzinę oraz jedną godzinę.

Dwóm uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim zapewniono w tygodniu:

a) Uczniowi klasy [...] ³²³³: dwie godziny zajęć rewalidacyjnych z oligofrenopedagogiem, jedną godzinę zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, jedną godzinę zajęć logopedycznych, po jednej godzinie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (z języka polskiego, matematyki oraz języka angielskiego). W orzeczeniu Poradni na pierwszy etap edukacyjny, w części dotyczącej warunków realizacji potrzeb edukacyjnych, stwierdzono, że wskazana jest pomoc nauczyciela współorganizującego kształcenie, który ukierunkowałby uwagę dziecka podczas zajęć z grupą, motywował do podejmowania wysiłku poznawczego. Znalazło to odzwierciedlenie w opracowanym przez Szkołę IPET na rok 2017/2018 ³⁴ w punkcie dotyczącym form stymulacji i usprawnienia jednak nie uwzględniono takiej pomocy w części dotyczącej form, sposobów i okresów udzielania uczniowi pomocy. Uczeń nie miał niepełnosprawności sprzężonej. Dyrektor wyjaśniła, że nauczyciel prowadzący oddział nie widział potrzeby dodatkowego wsparcia ponieważ mała liczba dzieci w oddziale ³⁵ umożliwiała realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu. W orzeczeniu Poradni na drugi etap edukacyjny nie została wskazana konieczność zatrudnienia nauczyciela współorganizującego kształcenie, zalecono natomiast realizowanie wskazanego w orzeczeniu celu rozwojowego podczas m.in. zajęć ukierunkowanych na przygotowanie do wyboru zawodu w celu kształtowania umiejętności radzenia sobie w życiu dorosłym. Zajęcia takie nie zostały uwzględnione w IPET na rok szkolny 2018/2019. Dyrektor wyjaśniła, że orzeczenie wydane zostało na cały etap edukacyjny, w związku z tym zajęcia dotyczące ukierunkowania na przygotowanie do wyboru zawodu będą miały miejsce w latach późniejszych.

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 10 Prawa oświatowego dyrektor szkoły odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia. W tym kontekście, zasadne jest aby zespół przygotowujący IPET każdorazowo podawał w treści tego dokumentu przyczyny odstąpienia od realizacji poszczególnych zaleceń.

b) Uczniowi klasy [...] ³⁶³⁷: dwie godziny zajęć rewalidacyjnych z oligofrenopedagogiem, , po jednej godzinie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych

³² Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

³³ W roku szkolnym 2018/2019.

³⁴ Zaakceptowany przez Dyrektora w dniu 29 września 2017 r. i tego samego dnia podpisany przez rodzica.

³⁵ 17 osób.

³⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

³⁷ W roku szkolnym 2018/2019.

(język polski, matematyka, język angielski). W orzeczeniu wydanym na drugi etap edukacyjny, zespół orzekający zalecił m.in. zajęcia logopedyczne w celu utrwalenia poprawnej artykulacji. Uczeń zakończył terapię logopedyczną w czerwcu 2017 r. Dlatego zajęć w tym zakresie nie zaplanowano w IPET opracowanych na lata szkolne objęte kontrolą.

(akta kontroli str. 513-527, 559-627, 670-681, 685-686, 1211-1231, 1285-1294,)

Badanie realizowanego w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 kształcenia uczniów z orzeczeniami o potrzebie indywidualnego nauczania³⁸, wykazało, że organizacja tej formy nauki przebiegała w sposób zgodny z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży³⁹. Indywidualizacja kształcenia tych uczniów obejmowała m.in. nauczanie indywidualne w domu, co wynikało z zaleceń ujętych w orzeczeniach Poradni o potrzebie takiego nauczania.

W obydwu przypadkach Dyrektor wystąpiła do Burmistrza z wnioskiem o wyrażenie zgody na zorganizowanie nauczania indywidualnego w wymiarze 10 godzin tygodniowo, załączając wniosek rodzica oraz orzeczenie Poradni. W jednym przypadku Burmistrz przyznał siedem godzin w tygodniu do rozliczenia w roku szkolnym 2017/2018, w drugim 10 godzin w tygodniu z realizacją w roku szkolnym 2018/2019. Następnie Dyrektor wydała decyzje o zgodzie na nauczanie indywidualne w domu ucznia przedmiotów w wymiarze tygodniowo, odpowiednio: edukacja wczesnoszkolna - 6 godzin, język angielski - 1 godzina (pierwszy uczeń) oraz edukacja wczesnoszkolna 8 godzin, język angielski 2 godziny (drugi uczeń). Do decyzji załączony został plan zajęć oraz wskazano nauczycieli tych przedmiotów. Zajęcia obejmowały cały zakres programu nauczania.

(akta kontroli str. 513-518, 668)

Analiza realizacji w badanym okresie zajęć zaplanowanych uczniom objętym kształceniem specjalnym, w orzeczeniach, WOFU oraz IPET, wykazała, że przewidziane w ww. dokumentach zajęcia udzielane w ramach ppp realizowano co do zasady w zaplanowanym zakresie, za wyjątkiem zajęć rewalidacyjnych, co zostało opisane w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

W przypadku dwóch uczniów, zaplanowano zajęcia z integracji sensorycznej, które organizowała SP nr 4. Uczniowi z autyzmem w roku szkolnym 2018/2019 zorganizowano dwie godziny tygodniowo tych zajęć, natomiast uczniowi z niepełnosprawnością ruchową po jednej godzinie tygodniowo w obydwu latach szkolnych objętych kontrolą. Godziny zostały przyznane, na wniosek Dyrektor przez Burmistrza, który wyraził zgodę na przeprowadzenie zajęć w SP nr 4. Zgodę taką wyraziła także dyrektor tej szkoły.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że do tej pory nie istniała potrzeba podpisywania porozumienia pomiędzy szkołami działającymi w ramach tego samego organu prowadzącego. Uczeń z autyzmem systematycznie uczestniczył w przyznanych zajęciach⁴⁰. Dyrektor podała ponadto, że z rozmów z jego rodzicami wynikało, iż nie stwarzano żadnych trudności w dostosowaniu terminu zajęć do ich możliwości. Uczeń z niepełnosprawnością ruchową nie skorzystał z tej formy pomocy. Jak wyjaśniła Dyrektor, z jego rodzicami wielokrotnie prowadzone były rozmowy

³⁸ Uczniowie dla których nie organizowano kształcenia specjalnego.

³⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1616.

⁴⁰ Szkoła dwa razy w trakcie roku szkolnego 2018/2019 otrzymała od Dyrektora SP nr 4 informację o przebiegu zajęć i ich efektach.

i byli oni informowani o potrzebie realizacji w/w zajęć, jednak uważali, że są one dla ich syna zbędne.

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie były realizowane zajęcia edukacyjne indywidualne lub w grupach o liczebności do pięciu uczniów⁴¹. Odnosząc się do tego faktu Dyrektor wyjaśniła, że w orzeczeniach, które otrzymała szkoła w latach 2017/2018 – 2018/2019 nie było wyraźnych wskazań do realizacji takiej formy zajęć. Pojawiło się ono dopiero w roku szkolnym 2019/2020 i dotyczyło jednego ucznia.

(akta kontroli str. 518-527, 1229-1231)

1.8. W odniesieniu do ucznia objętego w roku szkolnym [...] ⁴² zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, pomoc w ramach tej formy zrealizowano zgodnie z treścią opinii Poradni. Burmistrz przyznał temu uczniowi, zgodnie z wnioskiem Dyrektor, 10 godzin tygodniowo na realizację zindywidualizowanej ścieżki kształcenia. Zajęcia z przedmiotów edukacja wczesnoszkolna (polonistyczna, matematyczna, przyrodniczo – społeczna, 8 godzin) oraz język angielski (2 godziny) realizowane były indywidualnie, na podstawie decyzji Dyrektor natomiast pozostałe przedmioty z ramowego planu nauczania, w zespole klasowym, zgodnie z planem zajęć oddziału. Dyrektor podała, że stan zdrowia ucznia nie wymagał od Szkoły podejmowania szczególnych działań. Podjęte zostały proste rozwiązania organizacyjne: zajęcia realizowano na parterze, aby nie nadwyręzać chorej nogi, większość zajęć realizowano w jednej sali lekcyjnej, uczeń spędzał przerwy w sali lekcyjnej, ograniczona została ilość noszonych przez niego podręczników i ćwiczeń (posiadał w sali lekcyjnej szafkę).

Stan zdrowia ucznia nie wymagał szczególnej opieki pielęgniarki. W sytuacjach nagle występującego bólu Szkoła kontaktowała się z rodzicami, którzy w razie potrzeby zwalniali go z zajęć.

(akta kontroli str. 515-517, 1180-1182, 1279-1281)

W zakresie realizacji podstaw programowych przedmiotów nauczanych zindywidualizowaną ścieżką, kontrolowano i analizowano zapisy w dziennikach zajęć, w aspekcie ich zgodności z treściami tych podstaw. Nauczyciele informowali Dyrektora o prowadzonych zajęciach, stopniu nabywanych umiejętności, w tym treści ujętych w powyższych podstawach.

(akta kontroli str. 725-735)

1.9. Analiza dokonywanych przez Szkołę w badanych latach szkolnych diagnoz pedagogicznych dwóch klas, tj. trzeciej i szóstej⁴³ (w roku szkolnym [...] ⁴⁴) wykazała że: wskazano uczniów posiadających opinię oraz orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się⁴⁵, zidentyfikowano uczniów w ww. klasach, którym potrzebna jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna, rodziców obu klas włączano i informowano o prowadzonych diagnozach⁴⁶, zaplanowano i zrealizowano w ramach tej pomocy: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia logopedyczne, dokonywano w badanych klasach ocen efektywności udzielanej pomocy⁴⁷, pod kątem m.in. stosowania

⁴¹ O których mowa w § 6 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia o kształceniu specjalnym.

⁴² Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁴³ Liczących odpowiednio 22 i 25 uczniów.

⁴⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁴⁵ W karcie informacyjnej wypełnianej przez rodziców.

⁴⁶ Poprzez m.in. rozmowy pedagoga i psychologa z rodzicami, przekazywanie dokumentów z diagnoz, w tym przekazywanie ich do poradni.

⁴⁷ Poprzez m.in. sprawozdania z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, zapisy w dziennikach, jak również składane sprawozdania wychowawców.

zaleceń poradni, skuteczności udzielanych form pomocy, problemów dydaktycznych oraz zachowania uczniów.

Postanowienia obowiązujących w Szkole procedur obligowały wychowawcę do dostarczenia⁴⁸ do sekretariatu SP wniosków o objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną złożonych przez rodziców lub nauczycieli⁴⁹. Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą nie pojawiła się sytuacja, aby wychowawca składał wnioski, o którym mowa wyżej, a wnioskodawcami byli rodzice albo prawni opiekunowie dzieci. Wychowawca natomiast udzielał rad i wskazówek oraz przygotowywał, w porozumieniu z nauczycielami prowadzącymi zajęcia z uczniem opinię o nim do Poradni. W związku z sugestiami nauczycieli lub pedagoga rodzice udawali się do Poradni w celu zdiagnozowania dziecka.

Informacje zawarte w wypełnionych przez rodziców (i aktualizowanych przez nich) kartach informacyjnych ucznia (wskazujących m.in. jego słabe strony) gromadzone były, jak wyjaśniła Dyrektor, celem: utworzenia oferty zajęć dodatkowych służących rozwijaniu zainteresowań uczniów; objęcia większą uwagą dzieci, które posiadają słabe strony (np. trudności adaptacyjne, w relacjach rówieśniczych, są nieśmiałe); pozyskania wiedzy o potencjale i zdolnościach uczniów i zachęcania do udziału w konkursach, zawodach, turniejach, przedstawieniach; poznania aktywności uczniów na gruncie społecznym (np. wolontariat).

Dzieci kwalifikowane były do terapii logopedycznej na podstawie diagnozy przesiewowej⁵⁰ dzieci uczęszczających do klasy 0, nowych uczniów w pierwszym etapie edukacyjnym oraz diagnozy uczniów posiadających opinię albo orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, w których zapisane zostały wskazania do terapii logopedycznej.

Uczniowie ww. klas dysponowali w badanych latach szkolnych opiniami stwierdzającymi, m.in.: deficyt rozwojowy funkcji słuchowych, wzrokowych i integracji wzrokowo-ruchowej, odchylenia w sferze emocjonalnej, nadaktywność ruchową, deficyt uwagi (jeden uczeń obecnej klasy czwartej), obniżone myślenie przyczynowo-skutkowe, słabo rozwiniętą wyobraźnię przestrzenną, niski poziom grafomotoryczny, słabą koncentrację uwagi (jeden uczeń obecnej klasy czwartej), dysleksję i dysortografię, deficyty funkcji percepcyjno-motorycznych, w szczególności w zakresie słuchowo-językowym, zaburzenia w zakresie wyobraźni przestrzennej, analizy i syntezy oraz pamięci wzrokowej (jeden uczeń klasy siódmej), niski rozwój rozumowania logiczno-matematycznego, zaburzenia sprawności funkcji pamięci i uwagi, trudności w czytaniu (jeden uczeń klasy siódmej).

W roku szkolnym 2017/2018 pedagodzy szkolni przeprowadzili ewaluację stylów uczenia się uczniów w klasach od I do VII. Na tej podstawie w klasach objętych badaniem stwierdzono:

- klasa piąta (rok szkolny 2017/2018): dziewięcioro wzrokowców, siedmioro kinestetyków, dwoje wzrokowco/słuchowco/kinestetyków, jednego wzrokowco/kinestetyka, jednego słuchowca
- klasa druga (rok szkolny 2017/2018): ośmioro wzrokowców, pięcioro kinestetyków, troje słuchowców, troje wzrokowco/słuchowców, dwoje słuchowco/kinestetyków, jednego wzrokowco/słuchowco/kinestetyka.

Prowadzący badanie przekazali jego wyniki nauczycielom wraz z wskazówkami do pracy z poszczególnymi grupami uczniów.

⁴⁸ Wzór powiadomienia stanowił załącznik do procedur.

⁴⁹ Pkt 3 Rozdziału III Procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole.

⁵⁰ Osoby wytypowane przez wychowawcę (na podstawie zauważonych przez nauczycieli wad wymowy).

Wszystkie zaplanowane w kontrolowanych latach szkolnych zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w objętych kontrolą dwóch klasach, tj. [...] ⁵¹⁵², zostały w tym okresie zrealizowane. Dotyczyły to w szczególności zajęć:

- korekcyjno-kompensacyjnych dla: trzech uczniów obecnej klasy [...] ⁵³ (w tym dwóch w roku szkolnym 2017/2018, trzech w 2018/2019) ze względu na zaburzoną sprawność grafomotoryczną, percepcję słuchową, percepcję wzrokową, zaburzenia pamięci słuchowej oraz wzrokowej; dwóch uczniów obecnej klasy siódmej, ze względu na zaburzenia percepcji wzrokowej oraz słuchowej, specyficzne trudności pod postacią dysortografii oraz dysleksji.

- logopedycznych dla siedmiu uczniów obecnej klasy [...] ^{54j55} (zarówno w roku 2017/2018 jak i roku 2018/2019), dwóch z nich objętych zostało szczególną opieką logopedyczną ze względu na dyslalię wieloraką ⁵⁶.

(akta kontroli str.321-332, 398-407, 408-416, 475-484, 659, 710, 1296-1334)

1.10. W kontrolowanych latach Szkoła zatrudniała, celem realizacji zaplanowanych form indywidualizacji kształcenia ⁵⁷ m.in.: pedagogów szkolnych, psychologa, logopedów, surdologopedę ⁵⁸ jak również specjalistę terapii pedagogicznej oraz oligofrenopedagogów i nauczycieli posiadających kwalifikacje z pedagogiki specjalnej.

Odnosząc się do braku w szkole specjalisty integracji sensorycznej oraz tyflop pedagoga ⁵⁹, Dyrektor wyjaśniła, że Szkoła nie podejmowała działania celem zatrudnienia specjalisty z zakresu integracji sensorycznej ponieważ w gminie Swarzędz znajduje się placówka posiadająca wykwalifikowaną kadrę specjalistów do prowadzenia w/w zajęć i odpowiednią salą terapeutyczną. W celu zatrudnienia specjalisty w zakresie nauczania dzieci z wadą wzroku umieszczone zostały trzykrotnie ogłoszenia na stronie Kuratorium Oświaty w Poznaniu, pracownicy Wydziału Edukacji Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu zostali poinformowani o konieczności zatrudnienia tyflop pedagoga, prowadzone były rozmowy z dyrektorami innych szkół o potrzebie zatrudnienia specjalisty. Nikt jednak nie wyraził chęci podjęcia pracy, dlatego zajęcia rewalidacyjne do czasu zatrudnienia tyflop pedagoga prowadzi nauczyciel z ukończonymi studiami podyplomowymi z oligofrenopedagogiki.

(akta kontroli str.702-715, 1180-1182, 1201-1202, 1279-1281)

1.11. W badanych latach szkolnych, w ramach nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęciami indywidualnymi z technik uczenia się objęty był jeden uczeń. Dyrektor wyjaśniła, że tylko ten uczeń miał wyraźne wskazania w opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej odnośnie do zajęć z technik uczenia się. Zajęcia z metod i technik uczenia się oraz zapamiętywania były realizowane przez wychowawców oraz nauczycieli przedmiotów w bieżącej

⁵¹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziałów klasowych. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁵² [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego i roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej]

⁵³ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁵⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁵⁵ Uczniowie obecnej klasy siódmej nie wymagali objęcia ich pomocą logopedyczną.

⁵⁶ Zaburzenie mowy, odmiana dyslalii wyodrębniona ze względu na ilość zniekształconych głosek.

⁵⁷ W tym w zakresie zajęć rewalidacyjnych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz współorganizowania procesu kształcenia.

⁵⁸ Logopeda pracujący z osobami niesłyszącymi.

⁵⁹ Pedagog dzieci niewidomych i niedowidzących.

pracy z uczniami. Ponadto pedagodzy szkolni prowadzili warsztaty w tym zakresie w trakcie realizacji godzin wychowawczych lub zajęć edukacji wczesnoszkolnej, a uczniowie klas sportowych rozwijali umiejętności uczenia się podczas zajęć z psychologiem sportu. Dyrektor dodała, że podczas zajęć uczniowie zdobyli wiedzę, jaka forma prowadzenia lekcji jest dla nich najbardziej efektywna. Poznali swoje mocne i słabe strony. Nauczyli się nowych technik zapamiętywania i tworzenia notatek, mapy myśli, sprawdzili, która z technik jest dla nich najwłaściwsza. W czasie podejmowanych przez Szkołę działań z metod i technik uczenia się, każdy z nauczycieli dowiedział się jaki sposób przetwarzania danych prezentuje poszczególny zespół klasowy, w celu doboru odpowiednich metod pracy w czasie lekcji.

Nie realizowano wyodrębnionych organizacyjnie zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Działania o charakterze zajęć rozwijających takie kompetencje w roku szkolnym 2017/2018 były realizowane w trakcie bieżącej pracy, w ramach zintegrowanych działań wychowawców grup wychowawczych, nauczycieli i specjalistów. W roku szkolnym 2018/19 SP realizowała zajęcia o charakterze terapeutycznym dla grupy dzieci, które miały zalecenia zawarte w opinii w zakresie sfery emocjonalno-społecznej i terapeutycznej. Pedagog szkolna podała, że zajęcia odbywały się w małej grupie i dotyczyły w szczególności kwestii nieśmiałości relacji z rówieśnikami.

Nowe formy zajęć wprowadzono, jak wyjaśniła Dyrektor, również w oparciu o diagnozy wewnętrzne, których wyniki wskazały na potrzebę objęcia uczniów zajęciami logopedycznymi oraz w oparciu o opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej i rozmowy z rodzicami. Pedagog szkolna wskazała, że uczniowie byli diagnozowani na etapie klasy zerowej pod kątem gotowości szkolnej a kolejna diagnoza wykonywana była na etapie edukacji wczesnoszkolnej a następnie z każdego przedmiotu zajęć.

Uczniowie objęci zajęciami logopedycznymi w szerszej formule, tj. dotyczącymi kompetencji językowych⁶⁰, co do zasady, nie realizowali tych zajęć indywidualnie⁶¹ lub w odrębnej, tylko dla nich zorganizowanej grupie. Dyrektor wyjaśniła, że uczniowie nimi objęci czuli się lepiej w swojej grupie rówieśniczej a pozytywne relacje w grupie stwarzały większe poczucie bezpieczeństwa i mobilizowały uczniów do intensywniejszej pracy. Z każdym z uczniów realizowany był indywidualny program zajęć w grupie a praca podzielona była na ćwiczenia grupowe i indywidualne.

Wszystkie diagnozy przeprowadzane były w oparciu o taki sam arkusz. Zawierały jednak dodatkowe informacje i dopiski. Ważnym źródłem informacji w zakresie kompetencji językowych były wywiady z wychowawcą i nauczycielami uczącymi.

Niekiedy wskazaniem do pracy nad kompetencjami językowymi była szczegółowa diagnoza wykonana przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

(akta kontroli str. 687-694, 698-715, 1232-1250, 1283-1284)

Zaplanowane efekty wsparcia zajęciami logopedycznymi dotyczyły m.in.: zakończenia sukcesem indywidualnych terapii logopedycznych, zniwelowania skutków jąkania się, przełamania barier w kontaktach z innymi rówieśnikami, umiejętności prowadzenia rozmowy i konstruowania dłuższych wypowiedzi ustnych, większej aktywności uczniów objętych terapią logopedyczną podczas zajęć obowiązkowych, udziału w konkursach np. piosenek i przedstawieniach teatralnych. Efektem zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne były m.in.:

⁶⁰ Co wynikało z opracowanych dla nich indywidualnych programów terapii logopedycznej.

⁶¹ Tylko w jednym przypadku – ucznia z autyzmem – zajęcia były realizowane indywidualnie.

- wnikliwa obserwacja i skierowanie uczennicy na dalsze konsultacje do specjalisty,
- zlikwidowanie problemów w relacjach rówieśniczych,
- nabycie umiejętności wyrażania własnych emocji,
- pokonanie lęku przed wypowiedaniem się na forum klasy (ze względu na problem emocjonalny, a nie logopedyczny),
- poznanie przez ucznia swoich słabych i mocnych stron,
- uzyskanie poczucia bezpieczeństwa w grupie i pewności siebie.

(akta kontroli str. 702-715)

1.12. Działania informacyjne w zakresie wymagań edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych ocen klasyfikacyjnych, sposobów sprawdzania osiągnięć edukacyjnych i wyników nauczania uczniów z niepełnosprawnościami oraz uczniów, którym udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także współpracę z rodzicami tych uczniów zaplanowano i realizowano w Szkole w trakcie zebrań z rodzicami, organizowanych „drzwi otwartych” lub indywidualnego dyżuru nauczyciela. Pedagodzy szkolni omawiali z rodzicami zalecenia zawarte w opiniach i orzeczeniach. Rodzice mogli dowiedzieć się także o stosowanych formach dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniami wymagającymi pomocy psychologiczno-pedagogicznej (objętymi kontrolą), na podstawie wniosków z monitorowania i ewaluacji pracy oraz na podstawie informacji pozyskiwanych od rodziców, wskazywali na potrzebę kontynuowania organizowanego procesu kształcenia. Zaplanowane w arkuszach organizacyjnych formy działań i wsparcia tych uczniów były w badanym okresie utrzymywane i realizowane.

(akta kontroli str. 670-686, 702-715)

W kontrolowanym okresie podejmowano współpracę w zakresie kształcenia specjalnego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej z: Poradnią (diagnozy uczniów, spotkania dla pedagogów i psychologów); Ośrodkiem Wspomagania Rodziny w Kobylnicy; kuratorami sądowymi; Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Swarzędzu i działającym w tej gminie Zespołem Interdyscyplinarnym.

(akta kontroli str. 485-486, 493, 499-500, 506, 660-666)

Rodzice uczniów objętych kształceniem specjalnym byli informowani o przyznanej w Szkole na dany rok pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jednocześnie podpisywali oświadczenie, że jeden raz w miesiącu będą kontaktować się z pedagogiem szkolnym w celu omówienia postępów w zajęciach organizowanych dla ich dziecka na terenie SP. Dyrektor wyjaśniła, że rodzice kontaktowali się ze Szkołą w różny sposób, m.in. drogą telefoniczną, przy czym w przypadku bieżąco prowadzonych rozmów pedagog nie sporządzał notatek. Odnotowane w dziennikach pedagogów spotkania i rozmowy z rodzicami dotyczyły, m.in.: zaleceń Poradni oraz przyznanych uczniowi form pomocy. W dziennikach tych odnotowane były także spotkania z rodzicami w obecności przedstawicieli Poradni, Dyrektora lub Wicedyrektora Szkoły, a także wychowawcy. Współpraca SP z rodzicami polegała także na ich bieżącym zapoznawaniu z realizowanymi treściami edukacyjnymi i stosowanymi metodami pracy, jak również na bieżącej kontroli osiągnięć i ustaleniu wspólnych zasad postępowania, z uwzględnieniem propozycji rodziców w zakresie organizacji pomocy dla ucznia.

(akta kontroli str. 670-686)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zajęcia rewalidacyjne dla dwojga uczniów Szkoły w roku szkolnym 2017/2018 oraz dla jednego z nich w roku szkolnym 2018/2019 realizowane były w trakcie zajęć trwających każdorazowo po 45 minut, jednakże bez zachowania łącznego wymaganego czasu tych zajęć w okresie tygodniowym. W ww. przypadkach powinno to być łącznie 120 minut tygodniowo, a było 90. Zgodnie z treścią § 10 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁶², godzina zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych trwa 60 minut, a w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie tych zajęć, w czasie krótszym niż 60 minut, zachowując jednak ustalony dla ucznia łączny czas tych zajęć w okresie tygodniowym.

Dyrektor wyjaśniła, że zajęcia rewalidacyjne odbywały się w ww. sposób w wyniku błędnej interpretacji przepisów prawa oraz ze względu na potrzebę realizacji zajęć przy uwzględnieniu planu oddziału i ucznia. Niekiedy zajęcia rewalidacyjne dla ucznia realizowane były np. w czasie gdy nie uczestniczył on w zajęciach religii. W ocenie Dyrektora, czas 60 minut dla przedmiotowych zajęć znacznie utrudnia ułożenie dla ucznia indywidualnego planu, tak aby nie musiał on czekać na zajęcia specjalistyczne. Dodała również, że czas trwania zajęć rewalidacyjnych dostosowano do systemu i czasu trwania innych zajęć szkolnych, aby umożliwić uczniom korzystanie z pełnej oferty zajęć dodatkowych, takich jak zajęcia: szachowe, sportowe, taneczne, turystyczne, teatralne i inne.

Dostrzegając racjonalność przedstawionej argumentacji dotyczącej trudności w planowaniu, NIK wskazuje jednak, że opisana praktyka nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach. Zauważyć także należy, że łączny, tygodniowy wymiar 120 minut zajęć można było podzielić np. na trzy godziny zajęć po 40 minut każda, tj. zbliżone do standardowego czasu trwania zajęć lekcyjnych, co przynajmniej w części minimalizowałoby zgłaszane trudności.

(akta kontroli str. 572-580, 615-627, 670-684, 702-715, 1285-1294)

2. W roku szkolnym 2017/2018 w odniesieniu do czworga uczniów nie sporządzono WOFU na piśmie, w postaci odrębnego dokumentu⁶³. Na potrzebę takiego dokumentowania tych ocen wskazuje treść § 6 ust. 12 pkt 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, zgodnie z którym rodzice ucznia niepełnoletniego albo uczeń pełnoletni powinni otrzymać kopię WOFU.

Dyrektor wyjaśniła, że nieprawidłowe dokumentowanie działań w roku szkolnym 2017/2018 wynikało z tego, że był to czas wprowadzania w życie nowych procedur, nowych druków i zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 522-523, 524-527, 670-686, 702-709, 716-717,)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole opracowano i przyjęto dokumenty wewnętrzne regulujące zasady udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Identyfikowano trudności edukacyjne uczniów i prowadzono ich rzetelną diagnozę pedagogiczną. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną zaplanowano zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami. SP nie zapewniła natomiast uczniom niepełnosprawnym wymaganego czasu trwania zajęć rewalidacyjnych, a niektóre wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania uczniów nie zostały prawidłowo udokumentowane.

⁶² Dz. U. poz. 649

⁶³ W roku szkolnym 2018/2019 WOFU sporządzano już w formie odrębnego dokumentu.

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

2.1. Dokumentację zajęć dotyczących indywidualizacji kształcenia uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, indywidualnego nauczania oraz posiadających opinię o zindywidualizowanej ścieżce kształcenia, a także uczniów realizujących indywidualny program nauki, w zakresie udzielanej im pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz rewalidacji, prowadzono m.in. w oparciu o dzienniki innych zajęć⁶⁴ oraz dzienniki specjalistów, o których mowa odpowiednio w § 11 ust. 1-3 i § 18 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁶⁵. Dzienniki prowadzone były zarówno w formie elektronicznej (e-dziennik) jak i tradycyjnej (część dzienników innych zajęć). Pedagodzy szkolni za pomocą e-dziennika przekazywali rodzicom informacje o rodzaju i terminie zajęć realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej a w przypadku uczniów z orzeczeniami zapraszali także rodziców na posiedzenia zespołów ds. ppp.

Badanie dokumentacji nauczania wykazało, iż prowadzono ją w sposób rzetelny.

(akta kontroli str. 572-580, 615-627, 1285-1294)

2.2. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 monitorowano postępy rozwoju, w tym efekty kształcenia, uczniów objętych kształceniem specjalnym, nauczaniem indywidualnym oraz zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Proces monitorowania zajęć udzielanych w ramach ppp⁶⁶ dotyczył siedmiorga uczniów, natomiast w przypadku dwojga z nich także zajęć rewalidacyjnych jak również zajęć indywidualnych z wybranych przedmiotów (rodzajów edukacji wczesnoszkolnej)⁶⁷. Przedmiotowych diagnoz dokonywano w badanych latach m.in. poprzez bieżące: obserwacje zachowań uczniów, ich wypowiedzi, aktywności, samodzielności; analizy zeszytów, prac, poprawności wykonanych zadań, stopnia ich realizacji; diagnozy wstępne i końcowe na podstawie m.in. prac klasowych, sprawdzianów, testów, kartkówek, zdań i ćwiczeń wykonywanych podczas lekcji, wypowiedzi ustnych, pracy w zespole, jak również opracowywanie ocen opisowych i wniosków do dalszej pracy; współpracę nauczycieli i specjalistów z wychowawcami; spotkania, rozmowy i konsultacje z rodzicami oraz pozyskiwanie od nich informacji.

Realizując postanowienia, obowiązujących w Szkole procedur⁶⁸ pedagodzy szkolni dwa razy w roku monitorowali dokumentację ucznia w celu uzyskania informacji zwrotnej, czy zajęcia odbywają się zgodnie ze wskazaniem zawartymi w dokumentach z poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym frekwencję dziecka.

Monitorowanie realizacji podstawy programowej tych uczniów polegało m.in. na kontroli i analizie zapisów w dziennikach zajęć indywidualnych, informowaniu Dyrektora przez nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami o stopniu nabywania umiejętności oraz treści podstawy programowej⁶⁹, jak również na konsultacjach nauczycieli i pedagoga z Dyrektorem na temat proponowanych ustaleń przed sporządzeniem IPET. Efektami procesu monitorowania były zmiany w organizacji

⁶⁴ Innych niż dzienniki lekcyjne.

⁶⁵ Dz. U. poz. 1646 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji nauczania.

⁶⁶ Korekcyjno-kompensacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych.

⁶⁷ Edukacja polonistyczna, edukacja matematyczna, edukacja przyrodnicza i społeczna, język polski, język obcy, matematyka, historia,

⁶⁸ Pkt 9 lit. a Rozdziału II Procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole obowiązuje koordynatora ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej (pedagoga szkolnego) do monitorowania dokumentacji ucznia tworzonej przez wychowawcę w ramach tej pomocy.

⁶⁹ W tym informacji dot. trudności w pracy z nimi, np. problemów z frekwencją czy problemów zdrowotnych.

nauki dla uczniów, m.in. wyboru, po konsultacji z poradnią, przedmiotów realizowanych indywidualnie w ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

(akta kontroli str. 670-686, 702-716)

Na podstawie dokonanej analizy porównawczej realizacji zaplanowanych zajęć rewalidacyjnych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć z wybranych przedmiotów, stwierdzono, że spośród uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego: (•) jeden uczeń w roku szkolnym 2018/2019 nie uczestniczył w przyznanych zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych a na zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych uczestniczył na poziomie 15%, (•) w odniesieniu do jednego ucznia zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka angielskiego zrealizowano w roku szkolnym 2018/2019 na poziomie 20%, z matematyki na poziomie 50%, a zajęcia logopedyczne na poziomie 58%, natomiast w roku szkolnym 2017/2018 uczestniczył on w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych na poziomie 47%, (•) inny uczeń w roku szkolnym 2017/2018 uczestniczył w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych na poziomie 55% a w roku szkolnym 2018/2019 w zajęciach logopedycznych na poziomie 67%, (•) jeden uczeń uczestniczył w roku szkolnym 2017/2018 w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych na poziomie 37%, logopedycznych 62%; a w roku szkolnym 2018/2019 w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych na poziomie 32% oraz w zajęciach logopedycznych 52% i z języka angielskiego - 76,1%.

W zakresie zajęć edukacyjnych:

- spośród uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego jeden uczestniczył w roku szkolnym 2017/2018 w zajęciach edukacji wczesnoszkolnej na poziomie 68,4%, a w zajęciach języka angielskiego na poziomie 65,2%. W roku szkolnym 2018/2019 uczestniczył w zajęciach języka angielskiego na poziomie 76,1%;

- spośród uczniów objętych indywidualnym nauczaniem jeden uczestniczył w zajęciach z języka angielskiego na poziomie 72,5%, natomiast drugi w zajęciach edukacji wczesnoszkolnej na poziomie 73% a z języka angielskiego - 70%.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że niska realizacja zaplanowanego zakresu zajęć była skutkiem nieobecności uczniów ze względu na ich problemy zdrowotne, w tym z uwagi na długotrwałe leczenie szpitalne, a także zwalniania uczniów przez rodziców z zajęć z uwagi na konieczność przeprowadzenia specjalistycznych badań lekarskich.

Podejmowane przez Dyrektor działania zmierzające do zapewnienia wymaganej frekwencji obejmowały m.in.: przekazywanie informacji o zajęciach dodatkowych poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej Szkoły, systematyczne zapraszanie na zajęcia dodatkowe i kierowanie próśb nauczycieli podczas zebrań z rodzicami, organizację „drzwi otwartych” w SP lub indywidualnych rozmów z rodzicami w trakcie dyżurów nauczycieli. Ponadto, jak wynika z wyjaśnień Dyrektor, informacje te przekazywał pedagog w trakcie indywidualnych rozmów o postępach dziecka prowadzonych z rodzicami.

Dostrzegając fakt, że niepełny stopień realizacji zajęć spowodowany był stanem zdrowia dzieci, tj. wynikał z przyczyn niezależnych od Szkoły, NIK wskazuje, że zasadna jest kontynuacja stałego, bieżącego monitorowania stopnia realizacji rekomendowanych zajęć przez organy Szkoły.

W przypadku pozostałych uczniów objętych kształceniem specjalnym frekwencja na ww. zajęciach wyniosła powyżej 80% planu. W toku niniejszej kontroli nie stwierdzono, w odniesieniu do indywidualizacji kształcenia uczniów, przypadków braku realizacji podstaw programowych.

(akta kontroli str. 670-686, 702-709, 716-724)

2.3. W badanym okresie, w Szkole dokonywano - w odniesieniu do wszystkich uczniów realizujących kształcenie specjalne - wymaganych okresowych ewaluacji IPET, o których mowa w § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym. W ramach tego procesu, na koniec I półrocza i na koniec roku szkolnego, oceniano efektywność udzielanej pomocy z uwzględnieniem wniosków dotyczących dalszej pracy.

W odniesieniu do ucznia, który uczestniczył w zajęciach terapii integracji sensorycznej w Szkole Podstawowej Nr 4, SP otrzymała informacje o ewaluacji tych zajęć.

(akta kontroli str. 518-527, 604-607, 1180-1182, 1279-1281)

W ramach ewaluacji form wsparcia realizowanych poza zespołami klasowymi, nauczyciele prowadzący tego rodzaju zajęcia podsumowywali swoją pracę i osiągnięcie zamierzonych celów poprzez sprawozdania z takich zajęć, w tym m.in. zajęć indywidualnych, rewalidacyjnych, wyrównawczych oraz prowadzonych z uczniem zdolnym. Oceny efektywności realizacji zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej dokonywali nauczyciele poszczególnych przedmiotów pracujący z uczniem poprzez bieżące ocenianie jego postępów oraz formułowanie ocen śródrocznych i końcowych rocznych.

W okresie objętym kontrolą pedagodzy szkolni dwa razy w roku (semestralnie) sporządzili sprawozdania ze swojej pracy⁷⁰. W sprawozdaniach tych wskazano, m.in. uczniów objętych poszczególnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej, cele poszczególnych zajęć, stosowane metody pracy i pomoce dydaktyczne. Motywowano uczniów do pracy i uczono konsekwencji w działaniu. Podstawą do pracy były książki, karty pracy, obrazki, układanki, rebusy, zagadki, klocki, nagrania.

(akta kontroli str. 513-532, 659, 702-715)

Uczniowie nauczani indywidualnie uczestniczyli w miarę możliwości w życiu klasowym i szkoły. Jeden z tych uczniów brał udział w organizowanych w Szkole uroczystościach i wydarzeniach szkolnych. Dyrektor wyjaśniła, że uczestnictwo ucznia w tych wydarzeniach odbywało się po konsultacji jego rodzica z lekarzem prowadzącym. Długi pobyt w szpitalu drugiego dziecka i stan jego zdrowia uniemożliwiały uczestniczenie w uroczystościach klasowych i szkolnych, dlatego Szkoła zorganizowała wycieczkę – odwiedziny koleżanek i kolegów z klasy.

(akta kontroli str. 667, 1207-1210)

Rodziców ww. uczniów informowano o ich postępach edukacyjnych. Realizowali to na bieżąco wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, także podczas spotkań zespołów nauczycieli w sprawie IPET. Pedagog i psycholog szkolny oraz nauczyciele współpracowali z rodzicami poprzez m.in.: kontakty w ramach zebrań rodzicielskich, spotkań indywidualnych w Szkole i domu ucznia, rozmów telefonicznych. Informowano ich o postępach w nauce, prowadzono konsultacje dotyczące rozkładu zajęć oraz wprowadzanych form pomocy, jak również przekazywano informacje o wydarzeniach z życia klasy.

(akta kontroli str. 513-527, 667, 702-715, 1251-1260)

2.4. Wnioski z prowadzonego monitorowania i ewaluacji zindywidualizowanego procesu kształcenia uczniów wykorzystywano do utrzymania albo modyfikacji zaplanowanych form działań i udzielanego wsparcia. Celem integracji jednego ucznia z zespołem klasowym zrezygnowano, po konsultacjach z rodzicem i poradnią, z indywidualnego nauczania i został on objęty zindywidualizowaną

⁷⁰ Zgodnie z postanowieniami rozdziału VI Procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole.

ścieżką kształcenia. Jak wyjaśniła Dyrektor, obserwując poprawę stanu zdrowia dziecka oraz jego ogromną chęć do kontaktów z rówieśnikami, lekarze prowadzący wyrazili zgodę na jego udział w zindywidualizowanej ścieżce kształcenia. Taka forma edukacji spełniła oczekiwania wszystkich osób zaangażowanych w proces edukacyjny ucznia.

W protokołach ze spotkań zespołów ds. ppp znajdowały się wskazania do dalszej pracy z dzieckiem, np. w zakresie gramatyki, koncentracji uwagi, rozwijania sprawności manualnej rąk, rozwijania kompetencji językowych, doskonalenia zmysłu równowagi i koordynacji ciała itp. IPET zatwierdzone na początku roku szkolnego lub po wpływie odpowiednich orzeczeń nie były modyfikowane w trakcie roku. Dyrektor wyjaśniła, że po analizie efektów udzielanej ppp nie miała do tej pory miejsca zmiana rodzaju zajęć i liczby godzin proponowanych uczniowi, ale omawiane były najbardziej efektywne metody i formy pracy z dzieckiem. Po spotkaniach zespołów, a także na posiedzeniach Rady Pedagogicznej wychowawca klasy lub pedagog omawiał najskuteczniejsze metody pracy z danym uczniem, aby każdy z uczących go nauczycieli mógł je odpowiednio zastosować.

(akta kontroli str. 513-532, 670-686, 1183, 1203-1206, 1282)

2.5. Zakres podejmowanych przez Dyrektora w badanych latach działań związanych m.in. z wdrożeniem nowych uregulowań prawnych, w odniesieniu do uczniów objętych kształceniem specjalnym, nauczaniem indywidualnym, zindywidualizowaną ścieżką kształcenia oraz indywidualnymi programami nauki, obejmował m.in.: planowanie w arkuszu organizacji Szkoły zajęć dla ww. uczniów, przydzielanie nauczycieli przedmiotu, nauczycieli specjalistów i nauczycieli współorganizujących kształcenie do prowadzenia tychże zajęć, jak również ustalanie planów zajęć dla tych uczniów, z zachowaniem korelacji między zajęciami realizowanymi razem z oddziałem klasowym oraz indywidualnie. Monitorowano ponadto efekty realizowanej w ww. zakresie pracy, poprzez m.in. uzyskiwanie informacji zwrotnej w postaci sprawozdań nauczycieli, informacji nauczycieli wychowawców oraz pedagoga i psychologa szkolnego, a także na podstawie analizy wniosków i uwag rodziców przekazywanych za pośrednictwem wychowawców i pedagoga.

(akta kontroli str. 269-286, 1207-1210, 1214)

Dyrektor podała, że podczas posiedzenia Rady Pedagogicznej w dniu 31 sierpnia 2017 r., inaugurującego rok szkolny 2017/2018 omówione zostały z nauczycielami propozycje realizacji zadań Szkoły związanych z ppp⁷¹. Omówienie zmian w przepisach prawa dotyczących udzielania ppp po raz pierwszy przedstawione zostało przedstawicielom Rady Rodziców w dniu 1 września 2017 r., gdzie wskazany został także szkolny koordynator do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Następnie wprowadzone procedury, a także organizacja pracy zespołów w roku szkolnym 2017/2018, przedstawione zostały podczas wrześniowych spotkań dyrekcji Szkoły oraz wychowawców poszczególnych klas z rodzicami.

(akta kontroli str. 137-152, 666-667)

Składy osobowe zespołów powołanych do pracy w roku szkolnym 2017/2018 oraz na 2018/2019 zaopiniowane zostały pozytywnie przez Radę Pedagogiczną⁷². Plany pracy szkoły na lata 2017/2018 oraz 2018/2019 zostały zatwierdzone przez Radę

⁷¹ Uchwała nr 5/1/2017/2018 z 31 sierpnia 2017 r. w sprawie zaopiniowania realizowania dodatkowych zadań dla nauczycieli w roku szkolnym 2017/2018 oraz uchwała nr 5/1/2018/2019 z 28 sierpnia 2018 r. w sprawie zaopiniowania realizowania dodatkowych zadań dla nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019.

Pedagogiczną⁷³. Przewidywały one organizację pracy zespołów, m.in.: ds. analizy jakości kształcenia, ds. ewaluacji wewnętrznej w szkole, ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole. W SP obowiązywał Regulamin zespołów nauczycielskich⁷⁴. Przewidywał on m.in. opracowywanie IPET dla uczniów posiadających orzeczenie.

(akta kontroli str. 137-142, 144-152, 188-197, 362-369)

2.6. Dyrektor Szkoły obejmowała w ww. okresie swoim nadzorem⁷⁵ wdrożone z dniem 1 września 2017 r. zmiany przepisów prawnych dotyczących indywidualizacji procesu kształcenia, w tym m.in.: współpracy nauczycieli pracujących w jednym oddziale w zakresie komunikowania się o postępach ucznia, wypracowania ujednoczonych sposobów i metod pracy z uczniem; realizacji zaleceń wskazanych w IPET; spełnienia przez wychowawcę klasowego funkcji koordynatora pomocy psychologiczno-pedagogicznej w klasie; sposobu dostosowania wymagań edukacyjnych z poszczególnych edukacji dla uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną; działania nauczycieli w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem; monitorowania pracy zespołowej nauczycieli⁷⁶.

Nadzór realizowany był m.in. poprzez:

- obserwację zajęć lekcyjnych⁷⁷,
- kontrolę dokumentowania przez nauczycieli zajęć organizowanych w ramach kształcenia specjalnego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w odniesieniu m.in. do prawidłowości konstruowania i realizacji IPET, kontroli dzienników zajęć (kontrola e-dziennika także pod względem informacji kierowanych do rodziców), jakości i efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nadzór ten realizowany był także poprzez: (•) okresową analizę wyników nauczania, (•) rozmowy indywidualne z rodzicami uczniów, z uwzględnieniem ich uwag i sugestii⁷⁸, systematyczne pozyskiwanie informacji o uczniach wymagających pomocy pedagogiczno-psychologicznej, kontrolę teczek wychowawców, analizę informacji zawartych w opiniach, orzeczeniach, a także w karcie informacyjnej o uczniu, analizę planu pracy i planu zajęć specjalistów, analizę dokumentacji związanej z wyborem przez nauczycieli programu, podręcznika i materiałów ćwiczeniowych zgodnych z podstawą programową; przygotowanie na każdy rok szkolny listy uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną i jej bieżącą aktualizację⁷⁹. Natomiast nadzór nad zagadnieniami dotyczącymi organizacji kształcenia specjalnego odbywał się poprzez: udział w spotkaniach niektórych zespołów ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udział we wszystkich posiedzeniach dotyczących sposobu realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, analizę dokumentów udzielanej pomocy, kontrolę realizowanych zagadnień z podstawy programowej⁸⁰, organizację planu zajęć w ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, współpracę z: Poradnią, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej i Ośrodkiem Wspomagania Rodziny w Kobylnicy w celu

⁷³ Odpowiednio: uchwałą nr 7/2/2017/2018 z 13 września 2017 r. oraz nr 1/1/2018/2019 z 28 sierpnia 2018 r. w sprawie zaopiniowania organizacji pracy Szkoły na rok szkolny 2018/2019 oraz propozycji dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych w roku szkolnym 2018/2019.

⁷⁴ Wprowadzony zarządzeniem Dyrektora nr 3/2017/2018 z 1 września 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego 2017/2018.

⁷⁵ Zgodnie z uchwałą Rady Pedagogicznej nr 9/2/2017/2018 z 13 września 2017 r. oraz jej uchwałą nr 9/2/2018/2019 z 11 września 2018 r. w sprawie zaopiniowania planu nadzoru pedagogicznego na rok szkolny odpowiednio 2017/2018 oraz 2018/2019.

⁷⁶ Sprawozdania Dyrektora z przeprowadzonego nadzoru pedagogicznego w poszczególnych semestrach lat szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019.

⁷⁷ Tematyka obserwacji dotyczyła dostosowania metod nauczania, form i środków dydaktycznych do potrzeb i możliwości grupy klasowej.

⁷⁸ Działania te potwierdzane były złożeniem podpisu Dyrektora na poszczególnych dokumentach lub sporządzeniem odpowiedniej notatki, kontrola dzienników dokonywana była także przez Wicedyrektora Szkoły.

⁷⁹ Lista ta zawierała, m.in. informacje o nauczycielu prowadzącym, liczbie godzin, rodzaju zajęć.

⁸⁰ Ujętych w semestralnych i rocznych sprawozdaniach nauczycieli.

wymiany informacji o osiągnięciach i trudnościach uczniów, rozmowy z nauczycielami prowadzącymi zajęcia, a także współpracę z SP 4 celem organizacji dla uczniów SP zajęć z integracji sensorycznej.

We wskazaniach do dalszej pracy zawartych we wszystkich sprawozdaniach z realizowanego nadzoru znajdowało się podkreślenie konieczności zwracania uwagi na indywidualizację procesu nauczania.

(akta kontroli str. 427-439, 559-571, 577-580, 585-591, 597-603, 608-613, 725-751, 1251-1260, 1291-1294, 1319-1322, 1323-1334)

W czerwcu 2018 r. przeprowadzona została⁸¹ ewaluacja wewnętrzna Szkoły w zakresie diagnozy efektywności ppp w roku szkolnym 2017/2018. W rekomendacjach zawarta została informacja, aby uwzględnić potrzeby i oczekiwania uczniów przy tworzeniu oferty zajęć dodatkowych dla uczniów na kolejny rok szkolny. W związku z tym, jak wyjaśniła Dyrektor, w roku szkolnym 2018/2019 propozycja zajęć dodatkowych powstała po rozmowach wychowawców z uczniami oraz po uzyskaniu od rodziców informacji o potrzebach ich dzieci.

(akta kontroli str. 440-450, 725-735)

2.7. Wsparcie nauczycieli przez Dyrektor w realizacji zadań związanych z indywidualizacją kształcenia polegało m.in. na: dostosowaniu szkoleń do ich potrzeb (np. warsztaty z autyzmu, przygotowaniu szkoleń dotyczących pierwszej pomocy, traumy i innych), udzielaniu porad nauczycielom w bieżącej pracy z uczniem, kierowaniu nauczycieli na specjalistyczne szkolenia i studia podyplomowe, wspólnym udziale w spotkaniach z przedstawicielami Poradni oraz rodzicami, organizowaniu godzin na prowadzenie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, organizowaniu i zakupie specjalistycznych pomocy dydaktycznych potrzebnych do prowadzenia zajęć.

(akta kontroli str. 725-735, 752-761)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Prowadzona dokumentacja stanowiła podstawę do monitorowania postępów uczniów i ich rozwoju. Wdrożone zostały formy wsparcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz dokonano ich prawidłowej ewaluacji. Uczniowie byli systematycznie oceniani i zrealizowana została podstawa programowa. Szkoła właściwie informowała rodziców o postępach uczniów i ich trudnościach edukacyjnych.

OBSZAR

3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu
faktycznego

3.1. Analiza efektywności wsparcia pięciorga uczniów objętych nowymi formami zajęć w ramach ppp, tj. zajęć logopedycznych oraz technik uczenia się, wykazała, że w odniesieniu do czterech uczniów⁸² objętych zajęciami logopedycznymi uzyskano spodziewane efekty stosowanych terapii⁸³. Wsparcie jednego ucznia zajęciami drugiego z ww. rodzajów zostało zakończone z uwagi na przerwanie nauki w Szkole. W ocenie Dyrektor, zauważalnymi efektami na zakończenie pierwszego

⁸¹ Zgodnie z uchwałą nr 6/2/2017/2018 Rady Pedagogicznej, z dnia 13 września 2017 r. w sprawie zaopiniowania obszarów ewaluacji wewnętrznej w roku szkolnym 2017/2018.

⁸² Dla których indywidualny program terapii logopedycznej zawierał, w szczególności: budowanie kompetencji (wiedzy) językowej lub doskonalenie kompetencji społecznych i językowych, w tym rozwijanie umiejętności wypowiadania się zdaniami (dwoje uczniów) lub ćwiczenia słuchu fonemowego, wywoływanie i utrwalanie głosek w wyrazach, zestawach dwuwyrzowych oraz w zdaniach.

⁸³ M.in.: opanowanie nieśmiałości podczas wypowiadania się, poprawa płynności wypowiedzi i chęci wypowiadania się, poprawne budowanie zdań i bogacenie słownictwa.

semestru był brak ocen niedostatecznych, jednakże krótki pobyt ucznia w SP i niedokończona terapia uniemożliwiły jednoznacznie określenie skuteczności podejmowanych działań.

(akta kontroli str. 725-735, 1283-1284)

3.2. Wprowadzenie w roku szkolnym [...] ⁸⁴ zindywidualizowanej ścieżki kształcenia dla ucznia, którego dokumentację poddano szczegółowej analizie poprawiło jego funkcjonowanie. Nie przejawiał on problemowego zachowania, a konieczność organizowania specjalnej formy kształcenia wynikała tylko z problemów zdrowotnych i emocjonalnych. W wyniku przeprowadzonej w Szkole analizy efektów realizowanego w roku szkolnym [...] ⁸⁵ nauczania indywidualnego stwierdzono, że zachodził regres w funkcjonowaniu poznawczym dziecka i konieczne było udzielenie pomocy w nabywaniu umiejętności społecznych oraz większy kontakt z grupą rówieśniczą. Wprowadzenie zindywidualizowanej ścieżki nauczania bardzo dobrze wpłynęło na samopoczucie, motywację do pracy, samoocenę i sferę społeczną ucznia.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że w latach szkolnych [...] ⁸⁶ oraz [...] ⁸⁷, wśród prowadzonych zajęć w ramach indywidualnej ścieżki edukacyjnej, tylko w przypadku jednego ucznia zakończyła się ona niepowodzeniem. Zindywidualizowana ścieżka kształcenia dla tego ucznia została wdrożona w roku szkolnym [...] ⁸⁸ ze względu na niewłaściwe i niebezpieczne zachowania ucznia podczas zajęć szkolnych. Jego postępowanie zaburzało tok lekcji i uniemożliwiało zdobycie wiadomości i umiejętności przez pozostałych uczniów klasy. Uczeń ten miał m.in. stwierdzone zaburzenie zachowania oraz problemy z koncentracją uwagi. Podjęte działania nie przyniosły zaplanowanych efektów i uczeń nie uzyskał promocji do kolejnej klasy. Pomimo zaangażowania specjalistów i nauczycieli Szkoły jego zachowanie nie uległo zmianie. Ostatecznie w roku szkolnym [...] ⁸⁹ trafił on do ośrodka socjoterapeutycznego.

(akta kontroli str. 668, 702-715, 725-735)

3.3. W okresie objętym kontrolą, w odniesieniu do czterech uczniów objętych kształceniem specjalnym, osiągnięto zaplanowane w IPET efekty dotyczące ich potrzeb rozwojowych. Poprawie uległa m.in. motywacja do pracy, nastąpił postęp w zakresie samoobsługi oraz budowania samooceny, zwiększyły się kompetencje językowe oraz umiejętności budowania relacji społecznych i funkcjonowania w grupie rówieśniczej. Potwierdzeniem tego były oceny i obserwacje dokonywane przez nauczycieli tych uczniów, jak również uzyskiwane przez nich wyniki edukacyjne i promocje do kolejnych klas. W odniesieniu do jednego ucznia wystąpił regres w zakresie edukacyjnym. Oczekiwane jest ponowne badanie ucznia w Poradni.

(akta kontroli str. 518-527, 559-563, 568-571, 585-589, 597-601)

3.4. Badaniu poddano wyniki klasyfikacji rocznej jednego ucznia objętego kształceniem specjalnym. Analiza ta wykazała, że w roku szkolnym 2018/2019 w stosunku do okresu 2016/2017 ⁹⁰ oceny z czterech przedmiotów (język polski, język obcy, matematyka i historia) pozostały na tym samym poziomie.

(akta kontroli str. 1295)

⁸⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ Tamże.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Tamże.

⁸⁹ Tamże.

⁹⁰ Tj. przed wprowadzeniem zmian przepisów oświatowych w zakresie indywidualizacji kształcenia.

3.5. Próba badawczą objęto czworo uczniów objętych indywidualnymi programami nauki⁹¹. Realizowali je wyłącznie nauczyciele Szkoły. Wszyscy uczniowie objęci programami otrzymywali bardzo dobrą (jeden uczeń w roku szkolnym [...]⁹²) albo celujące oceny na koniec poszczególnych lat szkolnych objętych programami. Planowane efekty osiągnięto w stosunku do trzech uczniów. W jednym przypadku brak współpracy ze strony ucznia oraz brak dojrzałości emocjonalnej (uczeń przestał uczęszczać na zajęcia) skutkowało zaniechaniem tej formy indywidualizacji procesu edukacji przez Szkołę od roku szkolnego [...]⁹³.

(akta kontroli str. 1188, 1190, 1195-1199)

3.6. Omówienie zmian w przepisach prawa dotyczących udzielania przez Szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej po raz pierwszy zostało przedstawione przedstawicielom Rady Rodziców Szkoły na spotkaniu w dniu 1 września 2017 r. Następnie informacje te przedstawiono rodzicom podczas wrześniowych spotkań z Dyrektorem oraz wychowawcami poszczególnych klas. Ponadto, jak wyjaśniła Dyrektorka, w dniach kiedy organizowane były te spotkania pedagodzy szkolni pełnili dyżury do godzin wieczornych i udzielali podczas indywidualnych rozmów z rodzicami informacji o sposobach i formach realizacji ppp. Dyrektorka dodała, że przeprowadzone zostały również indywidualne rozmowy z rodzicami, których zmiany prawne bezpośrednio dotyczyły i podczas tych rozmów przedstawione zostały nowe zasady udzielania pomocy. Następnie informacje na ten temat udzielane były przez specjalistów w ciągu całego roku szkolnego, w zależności od bieżących potrzeb uczniów i ich rodziców. W kontrolowanych latach odnotowano w Szkole jeden przypadek nieakceptowanego przez rówieśników zachowania ucznia. Został on w roku szkolnym [...]⁹⁴ objęty zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. W pozostałych przypadkach konieczność organizowania uczniom specjalnej formy kształcenia wynikała z ich problemów zdrowotnych i emocjonalnych, przy czym inni uczniowie akceptowali tych uczniów oraz ich obecność w zespołach klasowych.

Do Dyrektora, pedagoga szkolnego oraz nauczycieli, nie wpływały jednocześnie sygnały świadczące o nieakceptowaniu zachowań tych uczniów.

W okresie objętym kontrolą w Szkole uczyło się troje uczniów, którzy wcześniej realizowali nauczanie indywidualne. Jak wynika z wyjaśnień Dyrektorki: w jednym przypadku powrót do Szkoły był dla ucznia dużym stresem, ale zespół klasowy przyjął go pozytywnie. W drugim przypadku uczeń realizował nauczanie indywidualne w [...]⁹⁵ z powodu zaburzeń zachowania, a następnie przez dwa lata szkolne realizował obowiązek szkolny w zespole klasowym. Na II etapie edukacyjnym w związku z ponownymi zachowaniami agresywnymi objęty został zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Przyczyniło się to do właściwego funkcjonowania ucznia i powrócił on w kolejnym roku do zespołu klasowego, w którym jednak ponownie zaczął przejawiać zachowania agresywne. Pedagodzy szkolni wraz z wychowawcą podjęli szereg rozmów z rodzicami i z uczniem, informujących że ze względu na rozwój emocjonalno-społeczny konieczne jest nabycie przez ucznia umiejętności funkcjonowania w zespole, ponadto został on skierowany na zajęcia socjoterapeutyczne. W przypadku występowania zachowań dezorganizujących pracę klasy uczeń był odseparowywany w czasie ataku złości,

⁹¹ Uczestnictwo z sukcesami w konkursach matematycznych i z języka angielskiego.

⁹² Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁹³ Tamże.

⁹⁴ Tamże.

⁹⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

spędzał przerwy śródlekcyjne w bibliotece lub gabinecie pedagoga. Odnosnie trzeciego ucznia, powrót z nauczania indywidualnego w domu do realizacji ścieżki kształcenia na terenie Szkoły okazał się dużą pomocą dla ucznia i jego rodziny.

(akta kontroli str. 669, 702-715)

3.7. Opracowane w Szkole plany lekcji (zajęć) uczniów realizujących w latach 2017/2018 i 2018/2019 indywidualne formy nauczania, w tym część zajęć poza klasą, uwzględniały zapewnienie dla nich higieny pracy umysłowej. W przypadku uczniów, którzy nie uczestniczyli w zajęciach religii zajęcia dodatkowe - rewalidacyjne realizowane były w czasie trwania zajęć religii w oddziale. W przypadku innych uczniów, aby zapewnić odpowiednią higienę pracy umysłowej zajęcia dodatkowe realizowane były bezpośrednio przed lub po obowiązkowych, zajęciach lekcyjnych.

(akta kontroli str. 628-643, 1180-1182, 1279-1281)

3.8. Wyniki przeprowadzonej w roku szkolnym 2017/2018 ewaluacji wewnętrznej wykazały, że Szkoła zapewniała opiekę psychologiczno-pedagogiczną wszystkim uczniom oraz udzielała wsparcia uczniom o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Ponadto, w SP prowadzone były zajęcia służące wyrównaniu szans edukacyjnych uczniów, a nauczyciele zapoznawali się z opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznych i podejmowali starania, aby dziecko miało poczucie sukcesu na miarę swoich możliwości. Jak wyjaśniła Dyrektor, efekty uzyskane w ramach podejmowanych działań w zakresie indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami i wykazującymi trudności szkolne zależą od wielu czynników, w tym frekwencji ucznia na zajęciach, współpracy rodziców ze Szkołą a także od czynników środowiskowych. W wielu przypadkach dużym sukcesem dla ucznia jest uzyskanie promocji do klasy programowo wyższej.

(akta kontroli str. 440-450, 702-715)

W ocenie Dyrektor, do czynników utrudniających podejmowane działania w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, należy zaliczyć:

- dużą ilość dodatkowych godzin do realizacji⁹⁶,
- bierną postawę rodziców, ich nieobecność podczas posiedzeń zespołów i brak realizacji w domu zaleceń wynikających z orzeczeń,
- czas trwania zajęć rewalidacyjnych zasadniczo w wymiarze 60 minut, który dezorganizuje pod względem rozkładu dnia zajęcia ucznia i nauczyciela specjalisty.

(akta kontroli str. 702-715)

Pedagodzy oraz logopeda odnosząc się do wchodzących w życie z dniem 1 września 2017 r. zmian w przepisach prawa wskazali m.in., że:

- zindywidualizowana ścieżka nauczania jest szansą dla uczniów, którzy dopiero w kontakcie z nauczycielem jeden na jeden i dostosowaniu do nich metod pracy są w stanie osiągnąć postępy w realizacji procesu edukacyjnego. Nie jest ona natomiast optymalnym rozwiązaniem dla uczniów z orzeczeniami o kształceniu specjalnym, ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym a także z uwagi na ogólny brak psychologów i socjoterapeutów w szkołach. Potrzebny jest sprawny system przekierowywania uczniów z tego rodzaju zaburzeniami do młodzieżowych ośrodków socjoterapii lub młodzieżowych ośrodków wychowawczych, gdzie otrzymaliby pełną pomoc terapeutyczną. Przeszkodą jest jednak długi okres oczekiwania na decyzje sądów oraz brak miejsc w ww. ośrodkach,

⁹⁶ Problemem są nie tylko koszty, ale także właściwe ułożenie planu zajęć dopasowanego do planu oddziału oraz planu nauczyciela. W wielu przypadkach konieczne jest zatrudnianie nauczyciela przedmiotu na kilka godzin, co powoduje problemy organizacyjne.

- coraz więcej uczniów wymaga indywidualnej terapii logopedycznej, a liczba godzin przeznaczanych na tę terapię jest zbyt mała,
- częsty brak współpracy ze strony rodziców albo opiekunów utrudnia uzyskanie właściwych efektów terapii, ponadto rodzice w żaden sposób nie ponoszą konsekwencji za niezrealizowanie zaleceń dotyczących tych terapii.

(akta kontroli str. 687-694, 698-701)

W trakcie kontroli 45 nauczycieli i 79 rodziców udzieliło odpowiedzi na skierowane do nich ankiety. Czterdziestu ankietowanych nauczycieli potwierdziło, że uczy w klasach gdzie jest przynajmniej jeden uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Prowadzoną od września 2017 r. przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz kuratoria oświaty akcją informacyjną w zakresie wprowadzonej reformy oświaty i przepisów dotyczących indywidualizacji kształcenia, bardzo dobrze nie ocenił żaden z nauczycieli, dobrze oceniło 8, przeciętnie 15, słabo 11, źle 6 nauczycieli, a 5 nie miało zdania w ww. sprawie. Rozpoznanie w Szkole przez nauczycieli możliwości psychofizycznych i potrzeb rozwojowych uczniów oceniło bardzo dobrze 3 nauczycieli, 20 dobrze, 16 przeciętnie oraz jeden źle. Możliwość dostosowania przez nauczycieli treści i wymagań edukacyjnych, metod pracy z uczniem do jego indywidualnych potrzeb bardzo dobrze oceniło 3 nauczycieli, 21 dobrze, 13 przeciętnie, 5 słabo oraz 3 źle. Możliwości wspomagania indywidualnego rozwoju każdego dziecka bardzo dobrze oceniło 5 nauczycieli, 16 dobrze, 15 przeciętnie, 4 słabo oraz 3 źle. Możliwości radzenia sobie w szkole z tzw. uczniami „trudnymi” 2 nauczycieli bardzo dobrze, 2 dobrze, 18 przeciętnie, 9 słabo oraz 5 źle. Udzielanie wsparcia dla uczniów zdolnych bardzo dobrze oceniło 10 nauczycieli, 22 dobrze, 11 przeciętnie oraz jeden słabo. Zmiany w przepisach oświatowych w zakresie indywidualizacji kształcenia w ostatnich dwóch latach pozytywnie oceniło 5 nauczycieli, pozytywnie w niektórych obszarach 11, neutralnie 17, negatywnie 5, zdecydowanie negatywnie 3 oraz 4 nauczycieli nie dostrzegło istotnych zmian. Według ankietowanych nauczycieli: utrudnieniem wspomagania indywidualnego uczniów były zbyt liczne klasy i szeroka podstawa programowa oraz duża biurokracja - dla nauczyciela pozostawało mało czasu na indywidualny kontakt z uczniem. Ankietowani negatywnie oceniali zniesienie indywidualnego nauczania w szkole, ponieważ w ich ocenie nauczanie w domu prowadzi do wyizolowania dziecka z klasy oraz nie zapewnia możliwości rozwoju społecznego. W ocenie ankietowanych nauczycieli: (•) występuje niska sprawność rozwiązywania problemów uczniów „trudnych” ponieważ, pomimo współpracy z Policją, ośrodkiem wspierania rodziny, ośrodkiem interwencji kryzysowej oraz kuratorami sądowymi sprawy zalegają w sądach (brak również informacji zwrotnej), (•) brak jest sprawnego systemu sprawowania pieczy nad wypełnianiem przez rodziców obowiązków i formalności potrzebnych do wdrożenia odpowiednich działań w stosunku do uczniów trudnych, (•) brak jest możliwości efektywnego korygowania nagannych zachowań uczniów, (•) zbyt mała jest liczba godzin na pracę z uczniem zdolnym, (•) zbyt mała jest liczba placówek socjoterapeutycznych, (•) występują trudności w prowadzeniu zajęć w klasie do której uczęszczają jednocześnie uczniowie zdolni i wymagający wsparcia uczniowie z trudnościami, (•) brak jest współpracy ze strony opiekunów dzieci oraz postrzeganie przez nich indywidualizacji jako systemu obniżenia wymagań edukacyjnych, a nie jako drogi do ich opanowania. Ankietowani negatywnie oceniali indywidualne kształcenie w domu wskazując, że właściwym miejscem nauczania jest szkoła.

(akta kontroli str. 762-941, 1335-1345)

Spośród 79 ankietowanych rodziców, dzieci 40 z nich posiadały orzeczenie lub opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej. Informację, że w klasie ich dziecka

jest uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych posiadało 39 rodziców, a 35 o tym nie wiedziało. Sposób prowadzenia w szkole akcji informacyjnej o zniesieniu możliwości nauczania indywidualnego w szkole 5 osób oceniło bardzo dobrze, 30 dobrze, 15 przeciętnie, 10 słabo, 5 źle a 13 osób nie miało zdania. Rozpoznanie w szkole indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia 18 rodziców oceniło bardzo dobrze, 35 dobrze, 16 przeciętnie, 4 słabo, jedna źle a 5 rodziców nie miało zdania. Dostosowanie w szkole wymagań edukacyjnych oraz stosowanych metod pracy z uczniem do jego indywidualnych potrzeb i możliwości, 14 rodziców oceniło bardzo dobrze, 41 dobrze, 14 przeciętnie, 3 słabo, 2 źle a 5 rodziców nie miało zdania. Wspomaganie w szkole indywidualnego rozwoju dziecka 22 rodziców oceniło bardzo dobrze, 38 dobrze, 9 przeciętnie, 4 słabo, jeden źle a 4 rodziców nie miało zdania. Wspieranie rodziców przez szkołę w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijanie ich umiejętności wychowawczych, 17 rodziców oceniło bardzo dobrze, 40 dobrze, 13 przeciętnie, 2 słabo, jeden źle a 6 rodziców nie miało zdania. Sposób radzenia w szkole z tzw. uczniami „trudnymi” 7 rodziców oceniło bardzo dobrze, 39 dobrze, 16 przeciętnie, 7 słabo, 2 źle a 8 rodziców nie miało zdania. Zmiany, jakie nastąpiły w szkole, w zakresie indywidualizacji kształcenia dostrzegają 18 osób, 23 nie a 37 nie miało zdania. Zmiany w ww. zakresie, jako zdecydowane polepszenie oceniło 17 ankietowanych rodziców, 11 jako niewielkie polepszenie, 9 - polepszenie w niektórych obszarach, a 2 zdecydowane pogorszenie. W ocenie ankietowanych: (•) zauważano otwartość Szkoły na zgłaszane przez rodziców problemy dotyczące procesu edukacyjnego, (•) zajęcia dzieci objętych indywidualnym nauczaniem powinny odbywać się w budynku szkoły a nie w prywatnych domach, (•) istotne jest zwiększenie nacisku na przestrzeganie przez nauczycieli zaleceń zawartych w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych, (•) potrzeby indywidualne dziecka powinny być rozpoznawane i diagnozowane już na etapie okresu przedszkolnego, Szkoła natomiast powinna dostosować i dostarczać wszelkich instrumentów do rozwiązania problemów wychowawczych i dydaktycznych aby praca zindywidualizowana z dzieckiem miała swój ciąg dalszy, (•) konieczna jest integracja działań szkół na poszczególnych szczeblach nauczania, (•) ograniczenia organizacyjne i finansowe uniemożliwiają efektywną indywidualizację procesu nauczania – dotyczyło to przepelnionych klas i nadmiaru materiału dydaktycznego do realizacji.

(akta kontroli str. 942-1178, 1346-1349)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Podjęte działania w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej były efektywne. Adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb uzyskano zaplanowane rezultaty dotyczące kształcenia i rozwijania uczniów, umiejętności uczenia się oraz niwelowania trudności w funkcjonowaniu szkolnym. Plany zajęć uczniów objętych indywidualizacją kształcenia ustalano zgodnie z zasadami higieny pracy umysłowej. Przeprowadzono analizy efektów wdrożenia przepisów dotyczących indywidualizacji kształcenia i ich wpływu na jakość pracy Szkoły.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu zapewnienie realizacji zajęć rewalidacyjnych przy zachowaniu ustalonego dla ucznia, łącznego czasu tych zajęć w okresie tygodniowym.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 3 lutego 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Maciej Andrzejewski
Starszy inspektor kontroli
państwowej

.....
podpis

Dyrektor

z up. Tomasz Nowiński
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis